

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת וישב תשפ"ה

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

'לצעוד עד הקצה'

אנו בני האדם, חובה עלינו להשתדל למען מטרה טובה, לעשות כל אשר בכוחנו לעשות. גם במקרים שהסיכוי נראה רחוק, עלינו לדעת היטב: לא עליך המלאכה לגמור! – 'לגמור' זה לא התפקיד שלי, זה התפקיד של מישהו אחר – תפקיד של הקב"ה! התפקיד שלי הוא – לא ליבטל ממונה' עלי לעשות כל מה שאני יכול לעשות. – נקודה!

הנה, תמר השתוקקה להעמיד מיהודה זרע אנשים. בשל כך, היא ניסתה. היא צעדה עד הקצה שבכוחה לצעוד. מכאן ואילך, היא השאירה את התפקיד לקב"ה, הוא אחראי לסיים את המעשה, – גם אילו לא היה יוצא מכך מאומה, היא עשתה את המוטל עליה.

אכן, הקב"ה ראה את כוונתה הזכה והטהורה של תמר הצדקנית. לפיכך שלח את המלאך אל יהודה והביא אתו אל תמר, כך זכתה להוליד ממנו מלכים – התאומים פרץ וזרח.

מעשה, נבין מדוע המלאך תמזה אל ליהודה: 'מהיכן יבואו מלכים וגואלים?' התשובה היא נפלאה. כאשר נזכור ימות עולם נגלה דבר עצום. גדולי עם ישראל, יצאו ממסירות נפש של הוריהם, כאשר עשו מעשים של אמונה, הנוגדים להיגיון הטבעי של בן אנוש.

הנה, משה ואהרן – נולדו אחר שמרים ויוכבד מסרו נפשם שלא לשמוע לעצת פרעה להשליך הילדים יאור, הרי מעשה זה מסוכן ביותר. בשל כך נאמר 'ויהי כי יראו המילדות את האלוקים ויעש להם בתים'.

מלכות בית דוד – התחילה ממעשה תמר, היא האמינה שיכולים לצאת ממונה מלכים, הקב"ה שמע תפילתה ויצאו פרץ וזרח. ועדיין, טרם שנוולד דוד המלך, היו שותפים עוד אנשים צדיקים.

נאמר בפרשה: 'וַיַּגֵּד לְתָמָר לֵאמֹר: הִנֵּה חֲמִיךָ עָלָה תִּמְנֶנָּה לָגוֹ צֵאנָה. וְתִסֵּר בְּגָדֶי אֱלִמְנוּתָה מֵעָלֶיךָ... וְתִשָּׁב בְּפֶתַח עֵינַיִם... וַיִּרְאָה יְהוּדָה... וַיֵּט אֵלָיָהּ אֶל הַדֶּרֶךְ'.

תמר כלתו של יהודה – נדחתה מבית יהודה. אף כי גדל שָׁלָה – לא נתנה לו לאישה. אלא, שעדיין למרות הדחיה, חשקה להיות קשורה אל המשפחה ולהוליד מלכים. מעשה, התורה הקדושה מספרת, שכאשר נודע לתמר שיהודה עולה לגזו צאנו, היא החליטה לעשות מעשה נועז, הנוגד לאופייה המיוחד. נאמר – 'וְתִשָּׁב בְּפֶתַח עֵינַיִם'.

והנה, דבר פלא. נאמר במדרש כך. 'אמר ר' יוחנן: ביקש יהודה לעבור, וזימן לו הקב"ה מלאך. אמר לו: יהודה, להיכן אתה הולך, אם תלך מהיכן מלכים עומדים? ומהיכן גואלים עומדים? מיד נאמר: 'וַיֵּט אֵלָיָהּ אֶל הַדֶּרֶךְ' – על כורחו, שלא בטובתו! וכאן נשאל ב' שאלות:

א. – מה תמר חשבה לעצמה במעשיה, הרי הסיכוי שיהודה יטה מדרכו אליה – אישה אלמונית, זהו סיכוי קלוש ושואף לאפס מאופס. אם כן, כיצד תמר – אישה חכמה, בכל זאת, ניסתה לעשות מעשה חסר היגיון וסיכוי, מעשה שדורש ממונה הנהגה של 'עזות פנים' הרחוקה ממידותיה?

ב. – דברי המדרש טעונים ביאור. מה זאת אומרת, 'מהיכן מלכים עומדים? מהיכן גואלים עומדים?' וכי תמר היא האישה היחידה בעולם? הנה, יהודה בעוד זמן מה ישא אישה אחרת, וממונה יהיו מלכים וגואלים!

והתשובה עצומה. אכן, הסיכוי שיהודה יפנה אל תמר, הוא סיכוי קלוש ואפסי. אלא, תמר ידעה כלל גדול בעבודת ה' והוא: 'לא עליך המלאכה לגמור' – ואי אתה בן חורין ליבטל ממונה'.

להקדשת העלון לברכה הצלחה
ורפואה ולעילוי נשמת יקיריכם

היכנסו לאתר כתר תורה ketertora.co.il
ולחצו על הלינק לתרומה. וכתבו בקשתכם

לשאלות בהלכה חייגו

02-5408030

משעות הבוקר ועד 12:00 בלילה

שאלה

דירה ששוכרים אותה כמה שותפים וחלקם אינם שומרים שבת ומשתמשים ביום השבת במכונית הקפה נגד רצונם של השותפים ששומרים שבת האם המכונה צריכה הכשר למוצאי שבת?

תשובה

במשנה ברורה סימן שיח ס"ק ד הביא דברי המגן אברהם שמשמע משובת הרשב"א שהמבשל בשבת במזיד שהתבשל אסור לו עולמית, גם הקדירה אסורה. מדכתב הרשב"א שהמבשל בשבת לחולה שיש בו סכנה שאין הקדירה נאסרת, משמע שאם בישל באיסור הקדירה עצמה נאסרת וצריכה הכשר.

אולם מהר"י עייאש בספר מטה יהודה סק"א כתב דמהרשב"א מוכח דכל זה אינו אלא לרבי יוחנן הסנדלר שסובר שמעשה שבת אסורים מהתורה אבל לרבי יהודה שהלכה כמותו דאין מעשה שבת אסורים מהתורה אלא רק קנס מדברי סופרים, אין הקדירה עצמה נאסרת ואינה צריכה הכשר.

גם בספר הלכה ברורה סימן שיח ס"ק א (תלמידו של המגן אברהם) תמה על זה ושאל להצריך הכשר לקדירה.

ובשו"ת כתב סופר (או"ח סימן נ) כתב שלכאורה יש לתלות דין זה במחלוקת הרא"ה והרשב"א בכלים שבישל בהם עכו"ם שלדעת הרא"ה אין הכלי עצמו נאסר, כיון שלענין הבלוע בכלי אין לחוש משום חתנות, ולדעת הרשב"א הכלי עצמו צריך הכשר, דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון.

ובשולחן ערוך יורה דעה סוף סימן קיג כתב: כלים שבישל בהם עכו"ם צריכים הכשר. ויש אומרים שאינם צריכים הכשר. וידוע שהלכה כסתם, ואם כן גם בבישל במזיד בשבת הקדירה צריכה הכשר, אולם יש לחלק דבבישול גוים המאכל אסור לכל העולם ולכן אסרו חז"ל גם הבלוע בקדירה דכעין דאורייתא תקון, אבל במבשל בשבת אינו אסור אלא למבשל עצמו ואם כן יש לומר שלא אסרו אלא המאכל עצמו ולא מה שבלוע בכלי. עכת"ד.

ומרן הגאון הרב עובדיה יוסף זצ"ל בספרו לווית חן עמוד נב העלה להלכה שהעיקר כדברי האומרים שהקדירה שבשלו בה בשבת אינה צריכה הכשר, ואם אפשר להחמיר בהגעלה תבוא עליו ברכה ואף כלי

המשך בעמ' 3

ירושלם בשררה רבנית

ב"ה בשבוע שעבר הכתירו את הראשון לציון החדש הרב דוד יוסף שליט"א הכתרה רשמית בבית כנסת רבן יוחנן בין זכאי, וכן בבית הכנסת הגדול. ובכך הוא ממשיך את שרשרת הזהב בתפקיד הרם (מס' ארבעים ושש), האמנם אביו זצ"ל כיהן בתפקיד זה בין השנים תשל"ג-תשמ"ג, ואחיו שיבדל לחיים טובים הראש"ל הרב יצחק יוסף שליט"א כיהן בתפקיד זה בין השנים תשע"ג - תשפ"ד, וכעת הרב שליט"א יכהן בתפקיד זה למשך העשור הבא.

והנה יש לדון ולברר בנושא זה נקודה עקרונית, הרי קיי"ל שישנם תפקידים אשר הוגדרו בהלכה כשררה והרי הם עוברים בירושלם מאב לבן וכן הלאה, בין התפקידים שעוברים מאב לבן זה תפקיד רבני בכל רמה שהיא בין רב עיר / אזורי / מושב / שכונה / וכדו', ולכאורה ישנה שאלה שהרי בדיני ירושלה הרגילים הכתובים בחו"מ מצוי בידיו של המוריש נכס ממוני, ואז המוריש מוריש את הנכס ליורש, ולכאורה כאן מתחולל דבר מוזר, שכן, בירושלם משרה רבנית אין כאן זכות ממונית ממשית, זה סך הכל זכות ניהול על הקהילה / שכונה / עיר / מדינה, וזה לא נקרא נכס ממוני או ממוני, ולכאורה זה בעלות על דבר שאין בו ממש, וידועים דברי הרמ"א (חו"מ סי' רעו, ו) כתב "אין היורשין יורשין דברים שאין בהם ממש או טובת הנאה שאינו ממוני". ומקור דבריו הם בהגהות מרדכי (סוף ב"ב פ"ט סי' תרעא), ומהרי"ק (שורש קסא) ומהר"ם פדוואה (סי' סה), וגם אם נאמר שיש כאן איזו שהיא טובת הנאה כבר כתב הקצוה"ח (שם, ס"ק ב) לפסוק כדעת השל"ה שליכא ירושלה בטובת הנאה. [עיין בנתיבות (ס"ק ד) שלא כ"כ הסכים עם הקצות, אבל איך שיהיה דברי הרמ"א אין חולק עליהם שירושלה זה רק בדבר שיש בו ממש ואכמ"ל] אז איך בדיוק עוברת ירושלה בתפקיד רבני?

אבל לאחר העיון אם נתבונן נראה שירושלה השררה אינה מדין "ירושלה" הרגיל שירושלם חפץ ונכס ממוני וכדו' אלא כאן זה ירושלה מדין אחר כמ"ש בספרי פרשת שופטים על הפסוק "למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב הארץ" שאם מת הוא, בנו עומד תחתיו, ואין לי אלא זה בלבד, מניין לכל פרנסי ישראל שבניהם עומדים תחתיהם, תלמוד לומר הוא ובניו בקרב ישראל, כל זמן שהם בקרב ישראל בנו עומד תחתיו. הרי לנו שמה שכותב הספרי זה לא רק על מלך ובניו אלא לכל מי שהוא פרנס שבניו עומדים תחתיו, גם הרמב"ם פסק זאת בהלכות מלכים (א, ז) "...ולא המלכות בלבד אלא כל השררות וכל המינוין שבישראל ירושלה לבנו ולבן בנו עד עולם..". כמו כן בהלכות כלי המקדש (ד, טז-כ) הוסיף הרמב"ם עוד מספר סוגים של תפקידים כאלו ואחרים שגם הם נקראים שררה, הרי לנו שיש דין ירושלה של שררה גם בתפקידים נוספים מלבד המלוכה, וזה לא מדין ירושלה נכס ממוני אלא מכח ירושלה תפקיד הנקרא שררה כמ"ש הספרי.

המשך בעמ' 4

כגון: 'רות המואביה', כאשר החליטה ללכת אחרי נעמי בכל מצב, למרות שאין לה לקבל ממנה מאומה. לא כסף, לא זהב, לא בנים - אלא רק את הקושי של הדת, גם זאת הקב"ה ראה וכנגד כל הסיכויים נשאה לבועז.

שנים עשר השבטים - באו מרחל ולאה, כאשר לאה שפכה דמעות כמים, בכדי לינשא ליעקב. רחל עשתה עבודת מידות מיוחדת, כאשר גילתה הסימנים לאחותה - ובזכות מעשים אלו זכתה ויזכר אלוקים את רחל ונולד יוסף. הרי לעינינו שהאימהות של הצדיקים הגדולים עשו מעשים אשר לא יעשו, בדרך הטבע.

מעתה, נוכל לומר כלל, כי האנשים הגדולים ומלכים צדיקים נולדים רק להורים שעושים מעשים של מסירות נפש, למרות שלפי השכל האנושי, הסיכוי להצליח חלוש וקלוש.

אכן, הקב"ה אוהב את האנשים האלה, את המייחלים לחסדו האנשים שמאמינים שהכול יכול להיות, מאמינים 'כי לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש... מאמינים כי 'בידך לגדל ולחזק לכל'.

אנשים החיים בדרך זו, הקב"ה שופך עליהם 'סיעתא דישמיא'. אולם, לא ברגע אחד, אלא לפעמים אחר מספר שנים של אמונה. מעתה נבין את דברי המלאך. - אמר המלאך ליהודה: 'אם אתה הולך מכאן מלכים מדין יהיו?' - אכן, נשים אחרות - לא חסר, אבל אישה שמוסרת נפש בשביל להוליד צדיקים, זה חסר! זה לא בנמצא! אם כן, אם אתה הולך מכאן, מדין יצאו מלכים וגואלים!?! - מיד נאמר: 'וַיֵּט אֱלֹהֵי אֶל הַדֶּרֶךְ!'

יהי רצון שנוכח להשתמש בכל כוחנו לעבודת ה' בלב שלם, אמן!

חרס יש להתירם בהגעלה ג' פעמים וכדין כלים של בישולי גויים כמבואר בשו"ע סו"ס קיג ע"ש.

אלא שבתשובת שבות יעקב חלק ב סימן כא כתב דאף להאוסרים היינו דווקא למבשל עצמו אבל לאחרים הרי המאכל עצמו מותר במוצאי שבת באכילה ולכן לגביהם גם הקדירה עצמה אינה צריכה הכשר ע"ש וכ"פ בלויית חן כדבריו וכ"כ בספר הלכה ברורה להרה"ג הרב דוד יוסף שליט"א בדיני בישול בשבת בתשובה בסוף הספר.

וע"ש שהביא מה שנסתפק המנחת שלמה אם מותר לאחרים אפילו ביום השבת להשתמש בקדירה (כגון שרועה לחמם בה דבר יבש).

ודע שאין להתיר כאן מהאי דינא דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, והכא נמי לכאורה אין שותפו לדירה יכול לאסור הכלי על חברו שהרי הכלי אינו פרטי שלו, זה אינו דכבר כתב רעק"א בהגהותיו לשולחן ערוך סימן רנג סעיף ב דכל זה דווקא בדבר שתלוי במחשבה כגון מי שהוריד קדרה מעל הכירה בשבת ולא הניחה על גבי קרקע אבל לא היה דעתו להחזירה, דלאו כל כמיניה לאסור על חבירו להחזירה. וכן בדיני בסיס לדבר האסור אם הניח מוקצה על שולחן שאינו שלו, אין השולחן נעשה בסיס כיון שדין בסיס תלוי בדעתו של האדם המניח את המוקצה, וכיון שהשולחן אינו שלו אינו יכול לעשות השולחן בסיס.

ולפני כחמש עשרה שנה הוקשה לי מדברי הדרכי משה בסימן רנג אות ו שכתב בשם אור זרוע: ראיתי בבית מורי שירליאו"ן שפעמים מתקררין השאליני"ט, ובשבת קודם המאכל מדליקין העבדים אש סמוך לקדירות כדי שיתחממו בטוב, ויש שמסלקין אותן ונותנין אותן סמוך לאש... ואפילו מתכוונים בעבור ישראל אין לחוש, דמסתמא אין הישראל רוצה בכך, שאילו ידעו שהקדירות נתקררו לגמרי לא היו מניחין לחמם אותן כלל, וכשעושין העבדים לאו כל כמיניהו לאסור על כרחנו. ע"ש ולכאורה הוא דבר שתלוי במעשה ולא במחשבה?

וכעת ראיתי שזיכתי לכוון בזה לדברי הגאון רבי מאיר אריק בשו"ת אמרי יושר (ח"א סימן קכט) שהקשה כן בדיוק ותיירץ שכיון שגוי כשמבשלו לעצמו רשאי הישראל לאוכלו בשבת, והאיסור הוא רק באופן שבישלו בשביל ישראל, ממילא חשוב איסור זה תלוי במחשבה, ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו. ע"ש.

והנה נשאלתי עוד אם היה הדבר כן במכונת קפה שהכין בה חבירו ביום שבת, ואכן בזה מלבד מה שכתבנו שלאחרים אין הכלי צריך הכשר, במכונת קפה הדבר פשוט יותר להתיר שהרי בבישולי גויים מותר לשנות קפה שלהם וכבר כתבנו דעות האחרונים שהרשב"א כאן שאוסר הקדירה הוא לשיטתו שאוסר הקדירה בבישולי גויים, ואם כן בקפה הרי המאכל עצמו מותר ואין שייך לאסור הכלי, ופשוט.

הלכך למסקנה

מי שבישל במזיד בשבת, אין הכלי צריך הכשר מעיקר הדין, וטוב להחמיר להכשירו, אולם כל זה למבשל עצמו אבל לאחרים אין הכלי צריך הכשר כלל.

בברכה

אלון בן שבת

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

וראיתי בספר כנה"ג (או"ח סי' נג הגהות ב"י) שכותב כך: "ה"ה לכל שררה מן הציבור, והן מלך, והן חכם, והן חזן, הן שופט, הן מוהל, הן גבאי, במקום שלא נהגו למנותן לזמן ידוע אין מסלקים אם לא נימצא בהם פיסול, וה"ה נמי דאם יש לו בן ממלא מקום אבותיו שירש את מקומו.." עיי"ש.

האמנם כאן בנידו"ד משרת הראש"ל היא לזמן מוגבל לעשר שנים, והשאלה היא האם באמת אפשר להגביל תפקיד זה לפרק זמן מסויים או שזה לכל ימי חייו? אז כבר כתב החקרי לב (יו"ד בהלכות כבוד רבו ח"ג סי' צט) שהביא דעות הפוסקים בזה דאי אפשר להגביל מינוי תורני הנקרא שררה לזמן מסויים, ומוכיח זאת מכהן גדול שנטמא ומינוי אחר תחתיו, ולכו"ע אינו חוזר להיות כהן הדיוט, ולכאורה קשה הרי אפשר שימנו אותו לזמן מוגבל ואח"כ יחזור להיות כהן הדיוט, אלא מוכח מזה שאי אפשר לעשות כן אלא אם הוא כהן גדול אי אפשר להורידו להיות כהן הדיוט, זאת ועוד, גם החת"ס (או"ח סי' רה) כתב לגבי כתיבת שטרי רבנות לזמן מוגבל של ג' שנים הוא כותב כך: "כבר כתבתי הא דרגילין לכתוב זמן ג' שנים בשטרי קבלת רבנות .. מי שמע כאלה שיקבלו רב וכדומה ממקום רחוק .. ממקום נטוע עם אשתו ובניו.. ואח"כ יוציאוהו משם .. חלילה לעשות כן אלא מנהג ישראל תורה לטובת הרב.. וכו'" גם אחרוני זמננו כתבו בהם ואציין אחד מהם והוא האגרות משה (חו"מ ח"ב סימן לד) בעניין מינוי רב לזמן מוגבל ורוצים לסלקו שם הוא טען שאין שום סמכות להורידו, רואים מכאן שאין דבר כזה ברבנות לזמן מוגבל מכיון שזה דבר שמורישין אותו לבניו מכח מה שכתבנו בשם הספרי וכדכתב הרמב"ם.

אשר על כן לדינא משרת הראש"ל היא משרה לכל חייו של הרב שקיבל את התפקיד, ואין לאף אחד זכות ליטול ממנו שררה זו ושררה זו עוברת בירושה לבניו אחריו.

כל זה כתבתי לפי קוצ"ד וצוי"ם ויימ"ן עבד לאל עליו אני יגאל אלון.

שרי המאה ה-19

הרב יוסף חיים בן שבת

הרב רפאל בירדוגו

לפני 200 שנה לערך, ערב הושענא רבא, הלך לעולמו רבי רפאל בירדוגו המוכנה המלאך רפאל מענקי רבני מרוקו שהשאיר חותם עצום ומורשת מפוארת בהיסטוריה של יהדות המזרח.

חכם רפאל בירדוגו זצ"ל. נודע בפרישות ובחסידות, בהם נהג לעצמו, ובזכותם זכה לכינויו 'המלאך רפאל'. נולד לאימו רחל ולאביו חכם מרדכי המכונה המרבי"ץ, בשנת תק"ז 1747 בעיר מכנאס שבמרוקו. בצעירותו למד תורה מאחיו הגדול חכם יקותיאל. מאחר וידם לא היתה משגת לקנות נרות כדי ללמוד לאורם, היו לומדים בלילות לאורה של הלבנה.

בשנת תקכ"ב (1762), והוא בן 15, מת עליו אביו, והוא המשיך בלימודיו מתוך עוני רב. זיכרון חיי העניות לא מש מנגד עיני חכם רפאל בירדוגו, וכשגדל עמד לימין אביוני ישראל, והרבה לדבר בזכות עניי ישראל, הן בפירושי בתורה, והן בתקנות הקהל, שתיקן.

חכם רפאל נישא, ואנו יודעים על ארבעה בנים, שנולדו להם בתוכם חכם מימון בירדוגו הידוע בכינויו - המבי"ן, על שם הספר 'לב מבין'. בשנת תקל"א (1771), והוא בן 24, חיבר את פירושו על הש"ס - 'שרביט זהב'.

אם יש שחשבו כי הפרעות, הרצח, וההשמדה עלו ובאו בעיקר באירופה ליהדות אשכנז, אז הרי הם טועים, כי כך מחנכים היום את ילדי ישראל בעיקר על האסון השואה הנוראה, והנה דוגמא מעט מזער על הקורות את יהדות מרוקו, (כי אם באנו לפרט את אנוסי משהאד, והפרעות בעיראק, ושרופי הקדושים במערת אופרן במרוקו, ועלילות הדם בדמשק וטורקיה ועוד ועוד אסונות ועלילות דם, יכלה הזמן והמה לא יכלו) כי הנה בשנות השלושים לחייו, חכם רפאל בירדוגו נתמנה לאב בית דין בעיר מקנס, והתקבל בקהילות המערב כמורה ההלכה של הדור כולו. כמנהיג הקהילה, חכם רפאל היה משענת ומקור נחמה ליהודי המערב בשנות הבצורת, ובמגפת הדבר, שפקדו את ארצות המערב, אבל בשנת תק"ן, הפרעות החלו עם מותו של הסולטאן העלאווי - מוחמד, תוך הקרבות בין בניו על הירושה. אחד מבניו, מולאי זייד, שתפס את השלטון, יצא למסע הרס ורצח ביהודי מרוקו. מאות יהודים נרצחו במיתות משונות על קידוש השם, בנות ישראל נאנסו, ובתי היהודים הועלו באש. חכם דוד חסין, משורר התקופה, שהיה נשוי לאחותו של חכם רפאל בירדוגו כתב את קינתו הידועה על פרעות אלו.

חכם רפאל בירדוגו תיקן תקנות רבות, וחיבר ספרים בתחומים שונים, חלקם עדיין בכתב יד: שו"ת 'משפטים ישרים' - ב' חלקים, 'מי מנוחות' - על התורה, 'שרביט זהב' - פירוש על הש"ס, 'חסד ואמת' - דרשות והספדים, 'תורת אמת' - על ארבעה טורים, 'רב פנינים' - דרשות, 'רוקח מרקחת' - על אגדות התלמוד, 'משמחי לב' - על התורה, 'לשון לימודים' - על התנ"ך, 'קיצור תקנות חכמי קאשטיליא', דיני שו"ב כמנהג המערב.

בוא וראה עד כמה הדברים אקטואליים מימיו של רבי רפאל עד רבנו אנו, כי כבר בימיו היו שעשו ארועים יוצאי דופן והיו מפשוטי העם שפחות יכלו, ועל כך עמד רבי רפאל ותיקן הוצאה שווה לכולם וז"ל: עוד מנהג היה מכמה וכמה שנים, שהיו שולחים בשבתות של שמחה בשר וביצים. יש שולח עשרים וארבע ביצים, ויש שולח יותר, ובעלי השמחה שולחים מעקודא ביצים ובשר. והכרזנו וביטלנו זה שלא ישלחו כי אם חמישה ביצים דווקא, ושמחו כל בעלי בתים, וכל הבעלי השמחה, היה להם נחת. (תקנות נגד מותרות משנת תקס"ו (1806) 'תקנות חכמי מכנאס', תקנה י"ט).

פטירתו: בליל כ"א תשרי בשנת תקפ"ב (1821), ליל הושענא רבא, עם סיום לימוד האידרא מספר הזוהר, בסוף סדר התיקון, חכם רפאל בירדוגו נפטר, והוא בן 75 שנה. חכם רפאל בירדוגו נטמן בבית הקברות היהודי במכנאס בתוך ארון קבורה.

לראות בצורה חדשה

יש מצווה לספר את ניסיון של הקב"ה ולהודות לו קבל עם ועדה "אודה ה' בכל לבב" על החסד אשר גמל איתי בהולדת ביתי ואילו יימלא פי כים לא אצליח להודות אפילו מעט החסדים שסובבה ההשגחה העליונה. ומשמחה לאבלות השבוע איבדתי סבתא יקרה, וזרח השמש ובא השמש. פעמים שאנחנו רואים שפע ואובדן בנשימה אחת ומאמינים שהכול עשה לטובה, בהשגחה פרטית מופלאה ומוקפדת לפרטי פרטים ויהי רצון שיהיו החיזוקים לטובת נשמתה הטהורה.

יוסף והאחים - למצוא את הטוב בזמן של קושי

בפרשתנו מסופר את סיפור מכירת יוסף - יוסף הצדיק נשלח בשליחות אביו לדרוש בשלום אחיו, ומקיים מצוות אביו במסירות נפש שידע שאחיו שונאים אותו וזוממים להורגו. בסוף מה שקורה זה שזורקים אותו לבור ומוכרים אותו למדיינים ומשם התגלגל כל סיפור ירידתו למצריים עד להצלה המופלאה של כל המשפחה בימי הרעב. המפרשים מציינים את שיירת הישמעאלים שהפעם הייתה טעונה בבשמים למרות שתמיד משאם נפט ועיטרון שאלו דברים שריחם רע. בהשגחה פרטית כדי שיהיה ליוסף ריח טוב בדרך. יוסף נושא חן בעיני כל רואיו ומדגיש תמיד את זה שהקב"ה מצליח בידו. יוסף מוצא נקודות טובות בדרך אל המלכות במצרים שמחזיקות אותו וכך הוא מרגיש לאורך כל הדרך איך הוא לא לבד ולא נשכח אף פעם.

לראות את הטוב

כשם שיוסף הצליח לראות נקודות טובות בזמנים הקשים, כך גם אנו רוצים ללמוד מזה לחיינו. אנו מונהגים בידי הרחומות של הקב"ה. הוא תמיד משגיח עלינו, ומוביל את המצב גם כשהוא נראה קשה. כדברי השיר "שתמיד אוהב אותי ותמיד עושה איתי רק טוב" גם כשאנחנו שומעים שמועות קשות לא עלינו, וזה יכול לגרום לנו חלישות הדעת ההתמקדות בנקודות הטובות ובחסדים שעוטפים אותנו באותה העת, הן הדרך לצאת לאור ולטוב. הבעל שם טוב הקדוש כותב "כי הנה אויבך ה' כי הנה אויבך יאבדו" מי שזוכה לראות את אויביו - הקשיים שלו, שבאו ממידת הרחמים (ה') זה גורם ליהנה אויבך יאבדו" - שהם נפתרים. רעיון זה מתבטא גם בעולם ההתפתחות האישית, שבו מקובל לומר שאת המודע מגדיל את מה שמתמקדים בו. ברגע שאנחנו זוכים לראות את ה' יתברך מציץ מן החרכים - אותם חריצי החלון ברגע של קושי, אנחנו יודעים שהוא שם איתנו, זוכים לראות אור גדול ומיוחד של שפע וטוב. בעצם האמונה שזה לטובה אנחנו מרגישות ראויות וגם זוכות דווקא מתוך הקושי לקרבת אלוקים מיוחדת ששמורה אך ורק למיטיבי הלכת שזוכים להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו.

החוסן הנפשי - העוגן בחיינו

דוד המלך בתהילים כותב ואני קרבת אלוקים לי טוב - אין טוב גדול מקרבת האלוקים, הטוב הזה כולל מנעד של רגשות חיוביים בונים ומאפשרים ביניהם הרגשת ביטחון, רוגע, נחת, עוצמה, שלווה, קשר עמוק ואיכות. רגשות אלו בונים כל נשמה יהודית ונותנים לה את החוסן הפנימי הדרוש בחיים מלאי אתגרים כמו בדורנו. כשיש לך עוגן בחיים והעוגן הוא הרגשת ההשגחה עליך - שאת מונהגת בידי מי שהכול שלו. והוא אוהב אותך יותר מכל אחד אחר. יודע, יכול ורוצה את הטוב ביותר עבורך, אין חזק ממנו ואי אפשר למנוע ממנו לעשות כפי רצונו יתברך. פתאום כל ההתמודדויות מתגמדות והלב מתרחב ומתמלא באהבה אמיתית לרבונו של עולם שמסובב את כל הסיבות והביאך עד הלום, לראות את הטוב להודות ולהלל. אפרופו ימי החנוכה בפתח להודות ולהלל לשמו הגדול על כל הטוב.

כל הנשמה תהלל יה

וזה באמת התפקיד שלנו בכל כאב בכל התמודדות לראות את מטרת העל של הבריאה "כל הנשמה תהלל יה". על כל נשימה ונשימה יש כל כך הרבה מה להלל ולהודות. גם בזמנים של קושי וגם בזמנים של שפע. גם כשכואב וכשחסר, ואפילו כשחווים אובדן שאין דרך למלאו. וגם כשהכול הולך חלק. על כל נשימה ונשימה נפתח את פינו ונהלל את ה'. זו הרפואה היחידה וזו הגשמת מטרת הבריאה. ההבנה הזו בונה אור חדש על מציאות חיינו, לחשוב שנוכלנו כדי לנשום. עצם הנשימה היא המתנה הגדולה ביותר וכל השאר זה אקסטרה בונוס. עיניים לראות ופה לדבר ולאכול, אוזניים לשמוע ולב להתבונן, ידיים לעשות ולפעול ורגליים לנוע ממקום למקום, ברגע שאנו רואים את כל הטוב הזה אנחנו הופכים לאסירי תודה ומגלים את עושר החיים שמוענק לנו.

האתגר השבועי

התחילי ממשימה קטנה לראות את הנקודות הטובות שיש לך, ולהדגיש אותם לעצמך גם כשקשה לך עם עצמך, גם כשרגשות ההלקאה העצמית מגיעים, גם כשאת מרגישה לא טובה מספיק או אולי לעיתים לא טובה בכלל ... תזכרי איך הקב"ה אוהב אותך ונתן לך אינסוף נקודות טובות בדרכך אל המלכות שלך בביתך פנימה כי את חשובה ויקרה לו בדיוק כמו שאת, עם הילדים הללו בדיוק, וההתמודדויות המדויקות האלו והסביבה המדויקת שלך במסלול החיים המדויק שכוון לך ורק לך.

שבת שלום אישה יקרה מלאה טוב, שבת שלום ואוהב!!!

אילנה דפן

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים